

Uiereczeem...

een steeds groter probleem

Huidontsteking aan de uier, ofwel uiereczeem, lijkt een steeds groter probleem te worden bij Nederlandse melkkoeien. De ontsteking veroorzaakt een nare penetrante geur die menig veehouder doet walgen in de melkput.

NIELS GROOT NIBBELINK, dierenarts Veterinair Centrum Someren

Uiereczeem komt op veel bedrijven wel in enige mate voor. Naar schatting heeft 80 procent van de bedrijven wel één of meerdere koeien met uiereczeem. Gelukkig is het slechts op een enkel bedrijf een groot probleem, met zeker 20 procent van de koeien aangetast. Het nare is dat deze koeien bijna niet beter zullen worden, zeker niet zonder behandeling.

Er bestaan twee vormen van uiereczeem. De eerste is liesplooiecteem. De tweede, ernstigere vorm van uiereczeem is een smetplek tussen de beide voorste uierhelften, in de Engelse literatuur ook wel bekend onder de naam 'udder cleft dermatitis'. In de plooi tussen de voorste uierhelften is in dit geval een grote, natte huidontsteking te vinden: een ophoping van ontstoken en vervallen huidweefsel. De ontsteking kan soms meerdere centimeters naar binnen dringen, en daarbij huid, uierweefsel en soms zelfs bloedvaten beschadigen. Over het algemeen groeit er een korst op de wond, maar onder deze korst blijft de ontsteking voortwoekeren. Tegen het einde van de lactatie en de droogstand wordt het letsel kleiner. Soms verdwijnt de ontsteking geheel, maar meestal blijft zelfs in de droogstand een plek ter grootte van een rijksdaalder zichtbaar, waarin nog wat etterig weefsel te vinden is.

Een ernstige complicatie die kan optreden bij deze vorm van uiereczeem is de aantasting van een oppervlakkig gelegen bloedvat van de uier. Daardoor kan een bloeding optreden, die soms zo plotseling is en zo heftig dat de koeien doodbloeden.

Over uiereczeem is nog weinig bekend

De bloeding is moeilijk te stelpen of te hechten aangezien het weefsel om het bloedvat vaak zeer ernstig ontstoken is. Er zijn ook gevallen beschreven van uiereczeem waarbij melk uit de wond tussen de uierhelften sijpelde. Bij liesplooiecteem geneest de smetplek vaker. Maar de dieren hebben er wel last van met lopen, ook doordat bij deze vorm van eczeem de uiers vaak gezwollen zijn door zucht (oedeem).

Oorzaken

Er zijn meerdere theorieën over het ontstaan van uiereczeem, maar tot nu toe is er nooit een oorzaak gevonden en kan men slechts gissen naar een combinatie van factoren die uiereczeem bevorderen. Een zuurstofarm milieu in combinatie met eerder huidtrauma (bijvoorbeeld doordat de beide uierhelften tegen elkaar schuren), zorgt bijvoorbeeld voor een ideaal klimaat voor rottingsbacteriën. Warmte, vocht en een zuurstofarm microklimaat maken dat

deze bacteriën goed kunnen gedijen. In de lesies van uiereczeem worden met name de anaerobe bacteriën (bacteriën die groeien in zuurstofarme omgevingen) gevonden, zoals *Fusobacterium necrophorum*, *Bacteroides melaninogenicus*, *Prevotella melaninogenica*, *Peptostreptococcus spp*, *Bacteroides spp*, *Fusobacterium mortiferum* en *Actinomyces spp*. Ook de spirocheten die een rol spelen bij de klauwaandoening Mortellaro, worden soms aangetroffen. Ernstige zucht (uieroedeem) tegen het einde van de droogstand bevordert uiereczeem. Ook de vorm van de uier zou kunnen leiden tot een groter risico op uiereczeem. Door een strak aangehechte middelste ophangband in combinatie met een bol vooruier ontstaat een kloof tussen de uierhelften. De huid staat op deze plek

Uiereczeem voorkomen

Om het ontstaan van uiereczeem tegen te gaan is het belangrijk de omgeving van de koeien schoon en droog te houden.

- Dit kan onder andere worden bereikt door het scheren van staart en uiers;
- maar ook door een aanpassing van de boxbedekking. Droge en schone ligboxen zijn belangrijk;
- ook belangrijk is de bestrijding van klauwaandoeningen;
- Natte eczeemplekken worden kleiner door het indrogend en ontsmettend effect van gebluste kalk dat in de ligboxen van de koeien gestrooid wordt, of andere commercieel verkrijgbare boxontsmettingsmiddelen.

Een schone en droge omgeving houdt uiereczeem buiten de deur.

FOTO: TWAN WIJERMANS

onder spanning en er komt weinig zuurstof op deze plek.

De Gezondheidsdienst voor Dieren onderzoekt op dit moment op twintig bedrijven hoe vaak uiereczeem voorkomt, en welke omstandigheden uiereczeem bevorderen. In de wetenschappelijke literatuur is tot nu toe één studie verschenen waarin een relatie wordt gelegd met het aanwezig zijn van schurftmijten in de huidletsels. Dieren die meer last hadden van staartschurft, hadden aanzienlijk vaker last van uiereczeem dan hun koppelgenoten zonder staartschurft. Behandeling tegen schurft bij koeien resulteert in sommige gevallen in een vermindering van het letsel ter hoogte van het uier.

Ook de leeftijd speelt een rol. Uiereczeem van de middelste ophangband komt vaker voor bij oudere koeien, terwijl jonge dieren vaker last hebben van liesplooieczeem. Bij deze laatste vorm van uiereczeem wordt een relatie gelegd met ernstige zucht op de uier rondom het afkalven, terwijl we eczeem ter hoogte van de middelste ophangband in ieder lactatiestadium aantreffen, zelfs in de droogstand. Wel komen de ergste gevallen voor bij de koeien in het eerste deel van de lactatie, als de druk

op de lacterende uier het grootste is. In sommige gevallen breidt de ontsteking zich uit richting de tepels. De bacteriën die gevonden worden in de eczeemletsels kunnen dan ook de oorzaak zijn van mastitis.

Behandelingen

Uiereczeem ter hoogte van de middelste ophangband kan een groot probleem zijn op melkveebedrijven. Er zijn zelfs al dode koeien gesignaleerd door verbloeding ten gevolge van de aantasting van de bloedvaten. In de praktijk zijn al vele therapieën tegen eczeem geprobeerd. Deze hebben met elkaar gemeen dat ze proberen het dode weefsel op te ruimen en vervolgens trachten een droog en schoon klimaat in de uierhuid te krijgen.

Als eerste moet de wond worden opgefrist. De belangrijkste ingreep is het verwijderen van het oude, vervallen weefsel. Alle korsten, loszittende huid en haren moeten worden verwijderd. Vervolgens moet men de plek uitwassen met milde ontsmettende oplossing. Daarna dient men de wond schoon te spoelen met water en de aangestaste plek droog deppen met een schone doek. Als laatste handeling moet men een

spray toepassen die de wondgenezing bevordert en voorkomt dat er een nieuwe ontsteking ontstaat.

Veel van de behandelingen die door melkveehouders worden ingesteld, lijken op het ene bedrijf wel aan te slaan, maar hebben op andere bedrijven geen succes. Zo gebruiken sommigen talkpoeder om de pijn te verzachten en de ontsteking te laten indrogen. Ook worden antibioticahoudende sprays toegepast of sprays en zalven met een hoog gehalte aan huidverzorgende en smerende elementen.

De auteur zelf heeft al koeien op de rug gehad om de wonden chirurgisch op te schonen. Daarbij werd op de plek van de ontsteking een nieuwe, schone wond gecreëerd. Van de drie koeien die op die manier werden geholpen, kreeg één het weer terug. De andere twee waren genezen.

In sommige gevallen is het letsel zodanig erg of slecht te genezen dat de veehouder moet kiezen voor afvoer. §

Uiereczeem bij een melkkoe. Het is nog onbekend wat de oorzaak is van dergelijke stinkende wonden op of nabij de uier.

FOTO: NIELS GROOT NIBBELINK

De ontsteking kan meerdere centimeters naar binnen dringen en daarbij huid, uierweefsel en soms zelfs bloedvaten beschadigen.

FOTO: NIELS GROOT NIBBELINK

